

HALİD ZİYA UŞAKLIĞIL

AŞK-I MEMNUN

AÇIKLAMALI
ORJİNAL METİN

MEHMET RAUF'UN SÖZÜYLE

6. BASKI

♥ can
miras

HALİD ZİYA UŞAKLIGİL
AŞK-I MEMNU

Can Miras

Aşk-ı Memnu, Halid Ziya Uşaklıgil

© 2016, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Âlem Matbaası, 1316 (1901)

Yazar tarafından dili sadeleştirilmiş birinci basım: Hilmi Kitabevi, 1939

Can Yayınları'nda 1. basım: 2016

6. basım: Nisan 2022, İstanbul

Bu kitabın 6. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Mustafa Çevikdoğan

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: İMAK Basım Yayın Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi

Akçaburgaz Mah. 137. Sokak. No: 12

Esenyurt, İstanbul

Sertifika No: 45523

ISBN 978-975-07-3017-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750730177

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

HALİD ZİYA UŞAKLIGİL
AŞK-I MEMNU

ROMAN

♥can

Halid Ziya Uşaklıgil'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Aşk-ı Memnu (Günümüz Türkçesiyle), 2016

Bu muydu?, 2016

Mai ve Siyah, 2016

Mai ve Siyah (Günümüz Türkçesiyle), 2016

Ferdî ve Şürekâsı, 2016

Ferdî ve Şürekâsı (Günümüz Türkçesiyle), 2016

Bitmemiş Defter, 2018

Saklanan Düşman, 2019

HALİD ZİYA UŞAKLIGİL, 1865'te İstanbul'da doğdu. Aslen Uşaklı olan ailesi daha sonra İzmir'e yerleşmiştir. 1878'de İstanbul'dan İzmir'e taşınan Halid Ziya, bu şehirde eğitime devam etmiş, Fransızca ve İtalyanca öğrenmiştir. Bir yandan Türkçe edebiyatta kendini geliştirirken bir yandan da Fransızcadan yaptığı çevirileri yayımlatma fırsatı buldu. Kitap olarak yayımlanan ilk çevirisi Jean Racine'in *Le Thébaïde* adlı eseridir. Bir şiiri Muallim Naci'den sert bir eleştiri alınca şiirden uzaklaştı ve nesre yoğunlaştı. 1884'te İzmir'de arkadaşlarıyla *Nevruz* gazetesini çıkardı. Bir süre İstanbul'da yaşadıkdan sonra tekrar İzmir'e dönüp *Hizmet* ve *Ahenk* gazetelerini kurdu. *Sefile* romanı ilk sayıdan itibaren *Hizmet*'te yayımlandı. *Sefile*'yi *Nemide* izledi. Halid Ziya, 1896'da *Mai* ve *Siyah*'ın tefrikasıyla *Servet-i Fünun*'a katıldı. Ardından *Aşk-ı Memnu* geldi. *Kırık Hayatlar*'ın tefrikası bitmemişken istibdat idaresinin baskılarına dayanamayarak yazmayı bıraktı. 1908'e kadar ara verdiği yazı hayatına *Sabah*'ın başyazarı olarak döndü ve bu gazetede *Nes-i Ahir*'in tefrikasına başladı. V. Mehmed'in tahta çıkmasından sonra İttihat ve Terakki idaresi tarafından mabeyin başkâtipliğine atandı. Bu göreve dört yıl devam etti. 1915'te Almanya'ya gönderildi. Cumhuriyetin ilanından sonra Yeşilköy'deki köşküne çekildi ve eski eserlerinin dilini sadeleştirerek yeni baskılarını hazırlamaya başladı. 1937'de oğlu Vedat'ın intiharıyla büyük bir yıkım yaşadı. 1945 yılında Yeşilköy'de öldü.

BİR KAÇ SÖZ

Kitabın sadeleştirilmiş olmasına fazla genişlikde bir ma'na vermemelidir : Yeni nesil için pek tanılmamış olan kelimeler, terkipler türkceye çevrilmiş, fakat üslûba, ibarelerin teşkilâtına hiç dokunulmamıştır.

İmlâ hakkında fikirlerimin ne olduğuna kitab okunurken vukuf hasıl olacaktır. Bugün türkceenin imlâsı büyük bir karışıklık göstermektedir. Kullanılan imlâ türkceenin bünyesine, esas ka'idesine uygun olmadığından ki ne bir sarf, ne bir lugat kitabı yapılamamıştır. Mekteb çocuklarının elinde bir sarf, bir lugat olmadıkça tahsil çağından çıkacak olanlar kendi dillerini bilmeden hayata atılacaklar demektir. Her şey'den evvel imlâyı lisanın esas yapısına uyacak surette tesbit etmek ve gençlere bir sarf, bir lugat verebilmek lazımdır.

Bu kana'ati şu bir kaç sözle icmal etmek istedim.

H. Z. Uş ..

Halid Ziya'nın 1939 baskısına eklediği not.

Naşirin İfadesi

Büyük edibimiz Halid Ziya Uşaklıgilin eserlerini tab'a başladığım zaman, müellif, eserlerini sadeleştirmeyi memnuniyetle kabul etmiş ve her eserini baştan başa gözden geçirerek kendi kalemiyle tashih etmiş ve sadeleştirmişti.

Yalnız evvelce bu eserin üçüncü sahifesinde yazdıkları *Birkaç Söz* de o vakitler imlâmının henüz takarrur etmediği ve büyük karışıklıklar gösterdiği için eski imlâyı muhafazaya mecbur kaldığını bildirmişlerdi.

Bilâhara Türk Dil Kurumu tarafından neşrolunan (İmlâ klavuzu) türkçemizin yazılığında, imlâsında oldukça bir istikrar ve intizam temin etmiş olmakla bundan böyle Üstad Halid Ziya Uşaklıgilin bütün eserlerinin yeni imlâyı göre basılması faydalı görülmüştür.

1945

Naşir : İbrahim Hilmi
Çığıroçan

Halid Ziya'nın ölümünden sonra yapılan ilk baskıya yayıncının eklediği not.

Can Yayınları'nın Notu

Aşk-ı Memnu'yu hazırlarken yazarın diline, üslubuna, kelime tercihlerine müdahale etmedik; sadece imlasını günümüz kurallarına uyarladık. Artık pek kullanılmayan Arapça, Farsça kelimeler için kitabın sonunda bir sözlük hazırladık. Yabancı kelimeleri de özgün şekilleriyle yazmaya çalıştık. Gündelik hayata ve döneme dair gerekli bilgileri dipnot düştük.

Aşk-ı Memnu ilk olarak 9 Şubat 1899-17 Mayıs 1900 tarihleri arasında *Servet-i Fünun*'da tefrika edilmişti. Kitap olarak Arap harfleriyle 1901'de, Âlem Matbaası'nda basıldı. 1939'da yeni harfli ilk baskıda yazar, romanı elden geçirip Arapça ve Farsça terkipleri Türkçeleştirmişti. Biz de elinizdeki kitabı hazırlarken bu 1939 baskısını esas aldık. Bu metni 1901 baskısı ve yazarın ölümünden sonra yapılan 1945 baskısıyla karşılaştırarak eksiklikleri ve anlaşılmayı güçleştiren değişiklikleri saptadık, önemli gördüklerimizi dipnot düştük. Yer yer tefrika metninden ve sonraki yıllarda yapılan baskılardan da faydalandık.

Halid Ziya Uşaklıgil
(Eseri yazarlarken)

AŞK-I MEMNU

1

Maun¹ sandalla müsademeyi andıran bu tesadüflere artık o kadar alışmıştılar ki bugün Kalender'den² dönerken gene onun adeta çarparcasına yakından sıyırıp geçişini fark etmemiş göründüler. Beyaz sandalın şık, zarif süvarilerinde küçük bir telaş eseri, bir ufak haşyet sayhası bile uyandıramayarak geçen maun sandala –her iki tarafı görebilmek üzere biraz yan oturan– Peyker başını bile çevirmedi; arkasını sahile vererek Anadolu kıyısına dumanlarını serpen bir vapura dalmış gözleriyle Bihter'in beyaz örtüsünün içinde vakar ve endişe dolu çehresi tamamıyla kayıtsız kaldı; yalnız valideleri, sarıya boyanmış saçlarının altında gözlerinin manasına derin bir müphemlik veren geniş bir sürme çemberiyle çevrilmiş gözlerini çevirdi, ucunda gizli teşekkür manası titreyen bir serzeniş bakışıyla maun sandala büsbütün yabancı kalmadı.

Aralarında mesafe biraz uzanır uzanmaz bu üç kadının kayıtsız vakarına birden halel geldi. En evvel valide –kırk beş senenin henüz izalesine muvaffak olamadığı bir

1. Büyük bir orman ağacı, akaju. (Y.N.)

2. Boğaziçi'nde, Yeniköy ile Tarabya arasında kalan semt. 19. yüzyılın sonlarından itibaren İstanbul halkının yoğun ilgi gösterdiği bir mesire yerine dönüştü ve Kalender Bahçeleri olarak anılır oldu. (Y.N.)

şebab vehmiyle mesirelerde etrafa dağılan tebessümleri kendi lehine isnat etmek itiyadını takip ederek– dedi ki:

“Bu Adnan Bey de... Artık âdet oldu, mutlaka her çıkışta tesadüf edeceğiz; bugün Kalender’de yoktu değil mi Bihter?”

Validesinin şikâyet şekli altında gizli bir memnuniyeti kâfi derecede saklayamayan sözlerini Bihter cevapsız bıraktı.

Peyker, validesine doğrudan doğruya cevap veremeyerek, “Bugün çocukları da yanında değil,” dedi. “Ne güzel çocuklar değil mi anne? Hele oğlan! Yumuk yumuk gözleriyle bir bakışı var ki...”

Bihter eğilmeyerek, dudaklarının ucuyla sordu:

“Validelerini tanır mıydınız anne? Kız annesine çekmiş olmalı...”

Firdevs Hanım, Bihter’in sualini anlamamışçasına donuk gözlerle bir saniye baktı, sonra başını çevirerek artık gözden kaybolan sandalı araştırdı; tekrar Bihter’e bakarak ve bu defa kendi zihninden cereyan eden efkâr silsilesini takip ederek, “Ne tuhaf bir bakışı var,” dedi. “İsrar eden bir bakış! Ne zaman gözlerim tesadüf etse...”

Firdevs Hanım ikmal etmeden evvel biraz tevakkuf etti. Galiba “bana” diyecekti fakat kızlarına karşı bu karcık bir lisan ihtiyatına, tamamıyla sönmesi kabil olmayan bir annelik vakarıyla lüzum gördü ve, “Buraya bakarken görüyorum,” dedi.

Validelerinin bu küçük lisan ihtiyatı ikisinin de dikkat nazarından kaçamadı, Peyker’le Bihter manalınca bakışarak gülümsediler, hatta Peyker bu gülümsemenin ifadesini açıklamaktan çekinmeyerek, “Evet, gözlerini Bihter’den ayırmıyor,” dedi.

Bu cümlenin tesirini görmek için validelerine baktılar; o, cevap vermemek için uzaklara baktı.

Firdevs Hanım, Melih Bey takımının hususi şöhre-

tinden en ziyade hissesi olan bir çehredir ki işte otuz seneden beri –on beş yaşından kırk beş yaşına kadar– bütün mesirelerin en maruf hayat temasından biridir. İstanbul’un seyranları takviminde ismi silinemeyen, hâlâ silinemeyecek görünen, hayatından her sene geçtikçe gençliğe daha ziyade asılan bu kadın, beyazlığını saklamak için sarıya boyadığı saçlarıyla, taravetinin izmihlalini örtmek için düzgünlere¹ sıvadığı simasıyla kendisini o kadar aldatmış, henüz tazeliği vehminin içine öyle bir fikir dalaletiyle nefsini tevdi etmişti ki Peyker’le Bihter’in yaşlarını –birinin yirmi beş, ötekini yirmi iki senesini– unutarak onları bütün bu tebessümlerden, bu takip-lerden hisse alamayacak kadar çocuk zannederdi.

Bu, iki kızla valide arasında ebedî bir cenk ve istihza zeminiydi ki tamamen vuzuh ve sarahat kesbedememekle beraber hemen her gün tekerrür eder; Peyker’in manalı bir kelimesi, Bihter’in insafsız bir tebessümü güya bu iki genç vücudun gençlik muzafferiyetini hâlâ genç kalmak isteyen bu validenin harap ve fersude kırk beş senesine çarpardı.

O, böyle hain bir kelime, merhametsiz bir tebessüm kulaklarına müthiş bir istihza ıslığıyla kırk beş yaşını bağırırken dudaklarında acı bir irtisamla dalgın dalgın Peyker’le Bihter’e bakar, sonra ufak bir titreyişle gözlerini bu hakikatten ayırarak tekrar şebab vehminin iğfal haz-zına avdet ederdi.

Şimdi, dört aydan beri müziç bir fikir beynini tırma-lıyordu: Peyker biraz sonra onu büyükvalide edecekti. Buna vukuf hasıl ettikten sonra büyükvalidelik bir kâbus ağırlığıyla onu bunaltmaya başladı. Kendi kendisine güya bu fikri silkip atmak isteyerek, “Mümkün değil!” derdi.

1. Kadınların, teni pürüzsüz göstermesi, renk vermesi için yüzlerine sürdük-leri yarı sıvı veya boyalı krem, fondöten. (Y.N.)

Büyükvalide!

Melih Bey takımının içinde kadınlar hatta zor valide olurken büyükvalide olmak onun için bir züll, bir ayıp hükmündeydi. Şimdiden buna bir çare düşünüyor, saçlarının beyazlarıyla çehresinin harabisine bir tamir tedbiri bulduktan sonra büyükvalidelige de bir şey icat etmek istiyordu. Öyle bir şey ki ona şebab vehminin mestliğinde gizlenebilmek için imkân bıraksın: Çocuk annesine abla, ona da anne diyecekti.

Melih Bey takımının içinde böyle garip bir istisna teşkil etmek zilletini talih onun için mi alıkoymuştu? Bu vaka hayatını telvis edecek bir leke kadar onu korkutuyor ve artık Peyker'e, onu büyükvalide edecek olan bu mahluka açıkça husumet ediyordu.

Peyker'in son cümlesinden sonra sandalda hep sükût ettiler. Adnan Bey artık unutulmuş göründü.

* * *

Melih Bey takımı! Bu takımın İstanbul hayatında mertebesinin tayini metin bir kaideye müstenit olamaz. Tamamıyla kibar âlemine¹ mensubiyet iddia edecek kadar sağlam bir asalet sahibi olmayan bu ailenin yarım asır evveline kadar mevcudiyeti meşkûk ve müphemdir, aile efradı içinde kibar hayat sicilinde tanınmış isimler bırakanlara uzaktan yakından –biraz karışık olmakla beraber– tesadüf etmek nesiller şecereleri mütevagğıllarına belki mümkün olur. Asıl takımın hususi hayat tarihi işte bu aileye namını terk eden Melih Bey'den iptida eder. “Melih Bey takımı” unvanı ailenin bütün ruhi tarihini rumuz ve şümülüyle telhis ve icmal eder bir ifade vüsatine maliktir.

1. Bir toplumun yüksek tabakası, soylu ve seçkin sınıf. (Y.N.)

*Hatid Ziya'ya kadar, romancı muhayyilesiyle doğmuş tek muharririmiz yoktur.
Hepsi roman veya hikâye yazmaya hevesti insanlardı.*

Ahmet Hamdi Tanpınar

Bu aşk, Bihter'in aşkı. Bihter'le Behlül'ü yasak aşkı, yazarın asıl yazmak istediği ve en çok başarılı olduğu bölüm... Çünkü romanın asıl hayali Nihal'in vakası olduğu ve onda çok başarılı olduğu halde yazar burada yüz kat fazla başarılı olmuş, ona oranda "benzersiz" denilecek kadar bu aşkı kusursuz ve nefis bir biçimde yazmıştır. Bu aşkı başlangıcından sonuna kadar bütün anları ve dönemleriyle kılı kırk yararcasına çözümleme ve açıklamada büyük, pek büyük bir kudret ve sanat var. Bu kadar yakından ve bu kadar derinden tanıdığımız bu genç kadının ruh ve aşkı hızla büyülüyor ve sarhoş ediyor; Nihal'le ruhumuzun en ince ve göz yaşlı dolu etkilenmelerimiz heyecana getirildikten sonra Bihter'in, "bu İstanbul'un en nâlis kadını"nın hayat ve ruhuna girerek o kadar belirsiz, özleyen, ıstırlı bir tutku rüyasına katılıyoruz. Ve bunda o kadar derin ve karanlık bir duygulanma var ki biz de lemiz kalmakla düşkünlük arasında Behlül gibi kararsız kalıyoruz ve hangisini tercih edeceğimize uzun müddet tereddüt ediyoruz.

Mehmed Rauf

*İlk baskıları üzerinde yapılmış karşılaştırmalı çalışma ve açıklamalı notlarıyla
hâlâ yepyeni bir roman.
Aşk-ı Memnu, her zaman okunacak.*

#ilkokuldehayatınarası #servetillumin #halitaya #aktimemnu #ekokisiantul #yasakaşk #konakhayat

can

can yayinlari.com | f | i | t | can yayinlari

roman

ISBN 978-975-01-9351-7

9 789750 730177